

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องเพศศึกษาระหว่างกลุ่มของนักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยาและ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตระหว่างกลุ่มของนักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 96 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นกลุ่ม (Cluster) ด้วยการจับฉลากมา 2 ห้อง เนื่องจากการจัดกลุ่มนักเรียนในแต่ละห้องของโรงเรียนใช้วิธีคละไม่เรียงลำดับคะแนนจึงถือว่านักเรียนในแต่ละห้องมีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติใกล้เคียงกัน แล้วจับฉลากอีกครั้งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและแผนจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบความรู้เรื่องเพศศึกษา แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามทักษะชีวิตด้านความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและนำเสนอข้อค้นพบเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน ผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตด้านความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เรื่องเพศศึกษา นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องเพศศึกษาดีกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ทักษะชีวิต นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีทักษะชีวิตในด้านความภูมิใจในตัวเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจดีกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิต มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแบบมีส่วนร่วมมีความรู้ดีกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานอาจเนื่องมาจากนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและฝึกปฏิบัติ การสร้างเจตคติจากประสบการณ์เดิมและได้แลกเปลี่ยนการคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้และเจตคติ และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ เช่น รัตนา เจริญสาธิต (2546 : 132) ซึ่งทำการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่เรียนโดยวิธี การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้ดีกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ และสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีของการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าการสอนเพศศึกษาควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (นิกร ดุสิตสิน, วีระ นียมวัน และไพลิน ศรีสุขโข (2545) รุจา ภูไพบูลย์ (2549) และการศึกษาวิจัยของ จิราพร มงคลประเสริฐ (2539 : 98) ซึ่งทดลองสอนเพศศึกษาโดยใช้แบบเรียนโปรแกรมที่มีกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนความรู้เพศศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษา

นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิต มีทักษะชีวิตในด้านความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจดีกว่าการเรียนรู้แบบปกติสอดคล้องกับสมมติฐานอาจเนื่องมาจากนักเรียนมีส่วนร่วมฝึกทักษะในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับพิชัย ไทยอุดม (2540 : จ) ซึ่งได้ศึกษาผลของการประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตในการสอนเพศศึกษา แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการตัดสินใจสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ

กฤษณา ดริยมณีรัตน์ (2544 : 102) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการทดลองพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจ ไม่สูบบุหรี่ ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อศึกษาผลการวิจัยทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแยกเป็นรายด้านนั้น มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านความภูมิใจในตนเอง นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตในด้านความภูมิใจในตนเองดีกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมุติฐาน อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะในการทำความรู้จักตนเองและบุคคลอื่น เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับจึงเกิดความภูมิใจในตนเอง และสอดคล้องกับ รัตนา เจริญสาธิต (2546 : 132) ซึ่งได้ศึกษาผลการสอน เพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมมีทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาในด้านความภูมิใจในตัวเองดีกว่ากลุ่มนักเรียน ที่สอนเพศศึกษาตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิต หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมดีกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมุติฐานอาจเนื่องมาจากนักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์สถานการณ์จำลอง และฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้อง เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันมีแรงจูงใจที่จะทำความดี และสอดคล้องกับพิชัย ไทยอุดม (2540 : จ) ซึ่งได้ศึกษาผลของการประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตในการสอนเพศศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่าความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ รัตนา เจริญสาธิต (2546 : 132) ซึ่งได้ศึกษาผลการสอน เพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม มีทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมดีกว่ากลุ่มนักเรียนที่สอนเพศศึกษาตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ทักษะการปฏิเสษ นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตในด้านการปฏิเสษดีกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมุติฐานอาจเนื่องมาจากนักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมุติ การปฏิเสษ ฝึกทักษะการปฏิเสษและได้วิเคราะห์บทบาทการแสดงได้อย่างถูกต้อง และ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตนา ดอกแก้ว (2539 : 134 - 147) ซึ่งได้ศึกษาผลการพัฒนา ทักษะชีวิตเพื่อป้องกัน โรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ปีที่ 3 จังหวัดแพร่ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงทักษะการปฏิเสษต่อรองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ วิภาพรรณ ผลผลา (2541 : 97 - 102) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิผล ของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อป้องกันเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสษเพื่อป้องกันเอดส์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ซาลิส และคณะ (Salis, et al. 1990 : 489 - 503) ซึ่งศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะในการปฏิเสษบุหรี่ยกแก่นักเรียนเกรด 4 - 7 จำนวน 78 คน ผลการทดลองพบว่ากลุ่ม นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมดังกล่าวจะสามารถ ปฏิเสษบุหรี่ยก จากการชักชวนของเพื่อนได้มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

4. ทักษะการตัดสินใจ นักเรียนที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา และทักษะชีวิต หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตในด้านการตัดสินใจดีกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมุติฐานอาจเนื่องมาจาก นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการฝึกทักษะการตัดสินใจ วิเคราะห์กรณีศึกษาได้อย่างถูกขั้นตอน และสอดคล้องกับ นรลักษ์ณ์ เอื้อกิจ (2541 : 119 - 123) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมกำบังกันการมีเพศสัมพันธ์ ในวัยเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร ผลการทดลองพบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจ สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้อง กับ กฤษณา ดริยมณีรัตน์ (2544 : 102) ซึ่งได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมกำบังกัน การสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี ผลการทดลองพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลอง มีทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่และแก้ปัญหาคือว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ สุทธิสารณ์ วัฒนมะโน (2540 : ก - ข) ได้ศึกษาผลของการ ประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการทดลองพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจ ดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ พิชัย ไทยอุดม (2540 : จ) ซึ่งได้ศึกษาผลของการประยุกต์แนวคิดทักษะชีวิตในการสอนเพศศึกษา แก่นักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการทดลองพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลอง มีทักษะการตัดสินใจสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาค้นคว้าแสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิต โดยกลวิธีการระดมสมอง อภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการใช้สื่อต่างๆ เช่น เทปเสียง วีดิทัศน์ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในบทเรียน อีกทั้งนักเรียนยังได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันภายในกลุ่ม และยังได้วิเคราะห์แสดงความคิดเห็น จนก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ความรู้เรื่องเพศศึกษา ทักษะชีวิต ในด้าน ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปฏิเสธและทักษะการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื่องจากการสอนเพศศึกษาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้เรียนมีความรู้ดีกว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ดังนั้นครูผู้สอนเพศศึกษาจึงควรนำหลักการและวิธีการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ไปใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเรียนการสอนเพศศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาดียิ่งขึ้น

1.2 ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในรายวิชาอื่นๆที่มีข้อโต้แย้ง และเป็นปัญหาในสังคมเช่นวิชาประชากรศึกษาหรือวิชาอื่นๆ

1.3 ในการเรียนการสอน การแบ่งกลุ่มไม่ควรจัดสมาชิกกลุ่มน้อยเกินไปจะทำให้ขาดความหลากหลายทางความคิดและประสบการณ์หรือจัดกลุ่มสมาชิกกลุ่มมากเกินไปบางคนอาจให้ความสนใจหรือมีส่วนร่วมน้อย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าในลักษณะนี้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา กลุ่มวัยรุ่นในโรงงานที่มีลักษณะสภาพที่แตกต่างกับนักเรียนในระบบโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อแก้ปัญหาอื่นๆที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น เช่น ปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท ฯลฯ และในวิชาอื่นๆ